

WPŁYWY Z TYTUŁU KORZYSTANIA ZE ŚRODOWISKA

Oplaty z tytułu korzystania ze środowiska, wpłacane przez jednostki organizacyjne prowadzące działalność gospodarczą, stanowią charakterystyczną cechę polskiego systemu finansowania ochrony środowiska. Gromadzenie tych opłat na kontach poszczególnych urzędów marszałkowskich i ich dalsza redystrybucja na określone fundusze celowe, przynoszą wymierne efekty zarówno dla samych funduszy, jak i podmiotów wnoszących opłaty. Korzyści ze sprawnie działającego systemu opłat ekologicznych odczuwa również całe społeczeństwo, bowiem przynosi on widoczną poprawę stanu środowiska naturalnego.

System ten posiada określone mechanizmy „karania” i „nagradzania” wszystkich jego uczestników, w zależności od stopnia i kierunku ingerencji w środowisko naturalne. Podstawowym narzędziem dyscyplinującym podmioty gospodarcze, by nie szkodziły środowisku naturalnemu, jest system kar administracyjnych, nakładanych za naruszanie wymagań jego ochrony oraz stosowanie tzw. opłat podwyższonych. Jednostki organizacyjne, które terminowo wnoszą opłaty na rzecz środowiska i nie posiadają z tego tytułu zadłużeń mogą starać się o udzielenie pożyczki ze strony wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, częściowego umorzenia pożyczki po spłacie określonej kwoty, bądź też uzyskania dotacji na finansowanie przedsięwzięć proekologicznych.

W roku 2002, w województwie wielkopolskim, wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska zamknęły się kwotą prawie 170 mln zł.

W tabeli 1. przedstawiono dynamikę i strukturę wpływów za korzystanie ze środowiska w latach 2001–2002. Największą grupę wpływów zarówno w roku 2001, jak i w roku 2002 stanowią opłaty za emisję zanieczyszczeń do powietrza. Wysoką dynamikę, bo aż 262,5 %, wykazują wpływy z tytułu odpadów. Na tak znaczący przyrost wpływów z tytułu składowania odpadów miało wpływ nałożenie się dwóch terminów zapłaty za ten rodzaj korzystania ze środowiska w roku 2002. Ustawowym terminem zapłaty za składowanie odpadów za rok 2001 był 28 lutego 2002 roku, jednocześnie nowe Prawo ochrony środowiska wprowadziło kwartalne terminy rozliczania wpływów za odpady za rok 2002. Ponadto w roku 2002 zmalał udział wpływów z tytułu odsetek bankowych (z 2,7 % do 0,9 %) z uwagi na malejące oprocentowanie lokat terminowych, natomiast wpływy z tytułu nałożonych kar administracyjnych wpływały już na konta Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu.

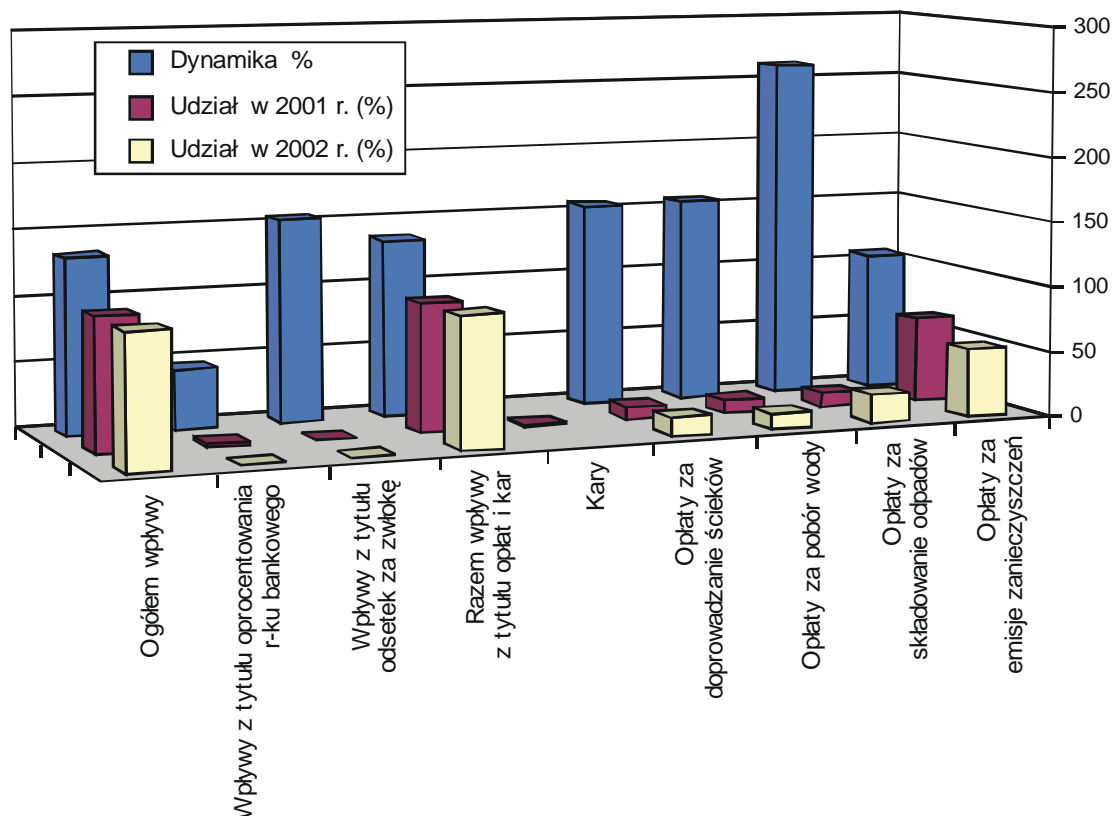
Strukturę opłat za korzystanie ze środowiska przedstawiono na wykresie 1.

Tabela 1.

Dynamika i struktura wpływów za korzystanie ze środowiska w latach 2001 i 2002

Rodzaje wpływów	Wpływy w roku 2001 (zł)	Wpływy w roku 2002 (zł)	Dynamika (%)	Udział w roku 2001 (%)	Udział w roku 2002 (%)
Opłaty za emisję zanieczyszczeń	82.598.208	87.617.283	106,08	65,02	51,73
Opłaty za składowanie odpadów	13.664.119	35.867.167	262,49	10,76	21,17
Opłaty za pobór wody	12.844.977	20.042.478	156,03	10,11	11,83
Opłaty za doprowadzanie ścieków	12.440.850	23.834.812	156,03	9,79	14,07
Kary	1.747.256	0*		1,38	
Razem wpływy z tytułu opłat i kar	123.295.410	167.361.740	135,74	97,06	98,81
Wpływy z tytułu odsetek za zwłokę	296.250	458.612	154,81	0,23	0,27
Wpływy z tytułu oprocentowania rachunku bankowego	3.443.644	1.564.207	45,42	2,71	0,92
Ogółem wpływy	127.035.304	169.384.559	133,34	100,00	100,00

* zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, od 1.01.2002 środki z kar wpływają na konto Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska i dalej rozdysponowywane są na poszczególne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Wykres 1. Struktura opłat za korzystanie ze środowiska w latach 2001 i 2002

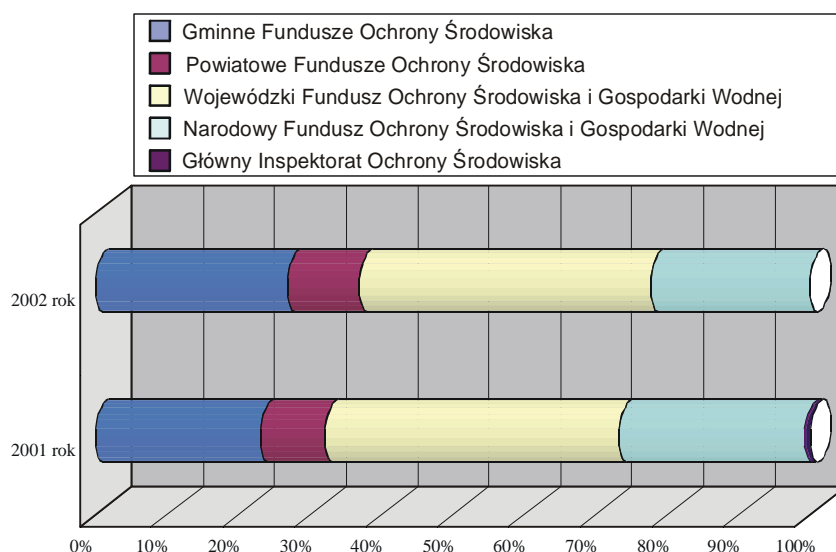
W tabeli 2. przedstawiono ustawowe udziały poszczególnych funduszy ekologicznych w latach 2001 i 2002. Prawie 78 % wpływów za korzystanie ze środowiska pozostaje w granicach województwa wielkopolskiego, stanowiąc wpływy gminnych i powiatowych funduszy oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Fakt ten umożliwia właściwe i najbardziej racjonalne wykorzystanie tych wpływów dla dobra obszaru, z którego pochodzą opłaty.

Tabela 2

Ustawowe udziały poszczególnych funduszy ekologicznych w latach 2001 i 2002

FUNDUSZ	Przekazane w roku 2001 (zł)	Przekazane w roku 2002 (zł)	Dynamika (%)	Udział w roku 2001 (%)	Udział w roku 2002 (%)
Gminne Fundusze Ochrony Środowiska	29.746.235	43.757.416	147,10	23,10	26,84
Powiatowe Fundusze Ochrony Środowiska	11.732.724	16.576.402	141,30	9,11	10,17
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	52.798.719	66.470.659	125,90	41,01	40,77
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	34.208.718	36.228.771	105,91	26,57	22,22
Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	266.516	0,00		0,21	
Razem	128.752.912	163.033.248	126,62	100,00	100,00

Wykres 2. przedstawia w sposób graficzny redystrybucję wpływów za korzystanie ze środowiska na poszczególne fundusze.

Wykres 2. Ustawowe udziały poszczególnych funduszy ekologicznych w latach 2001 i 2002

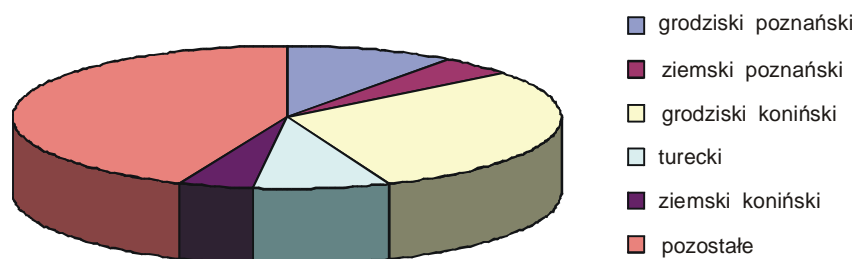
W tabeli 3. przedstawiono pięciu największych „odbiorców” wpływów za korzystanie ze środowiska w roku 2002. Zestawienie największych wpływów za korzystanie ze środowiska na powiatowe fundusze ochrony środowiska przedstawiono graficznie na wykresie 3.

Ustawowe udziały poszczególnych funduszy powiatowych województwa wielkopolskiego z wniesionych w roku 2002 opłat za korzystanie ze środowiska przedstawia wykres 4. Przeważający udział w podziale środków za korzystanie ze środowiska wykazuje powiat grodzki koniński, (wpłaty Zespołu Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin) oraz powiat grodzki poznański (wpłaty Zespołu Elektrociepłowni Poznańskich oraz Wysypiska Odpadów Komunalnych Miasta Poznania).

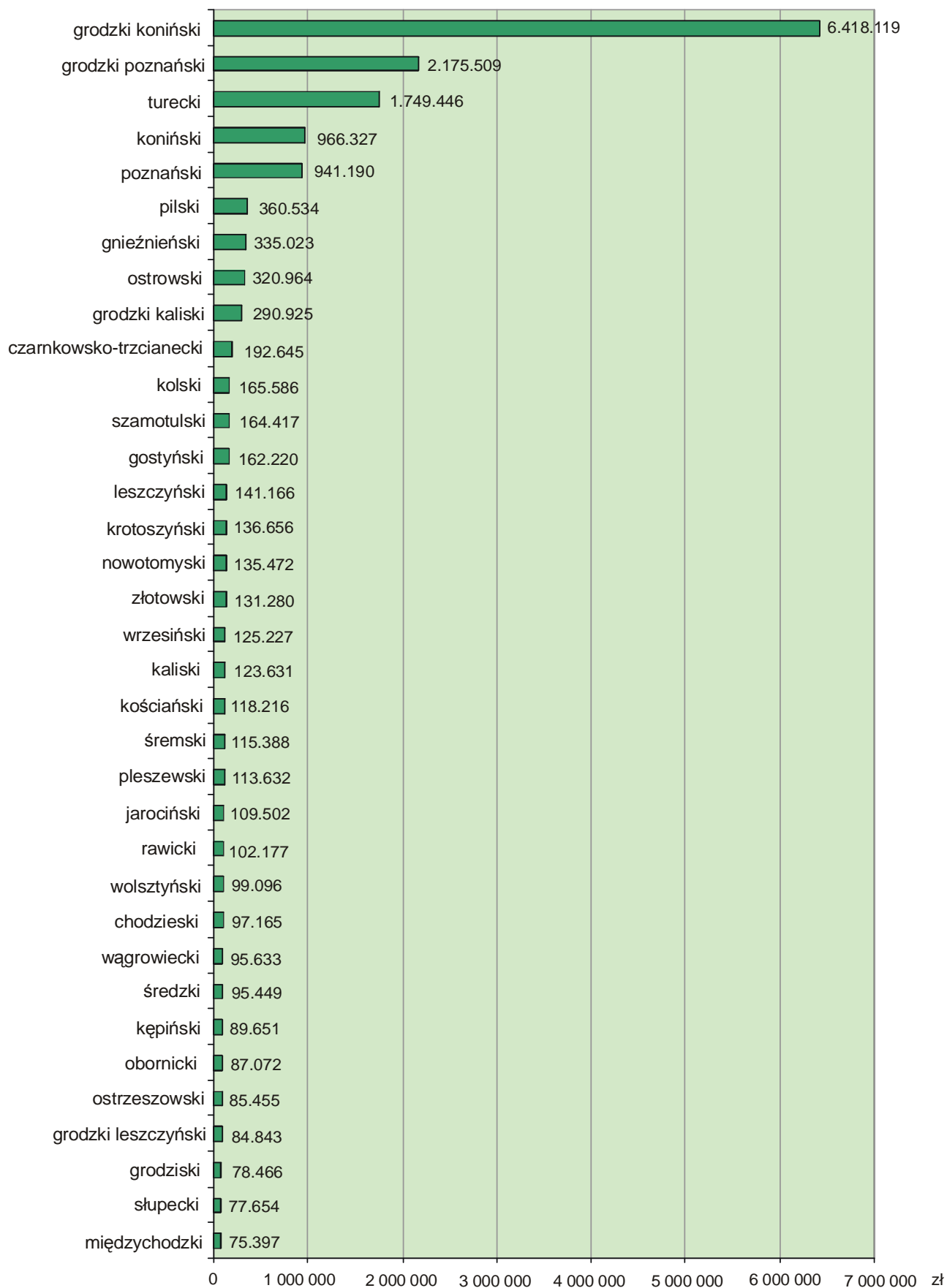
Tabela 3.

Zestawienie największych wpływów z powiatów

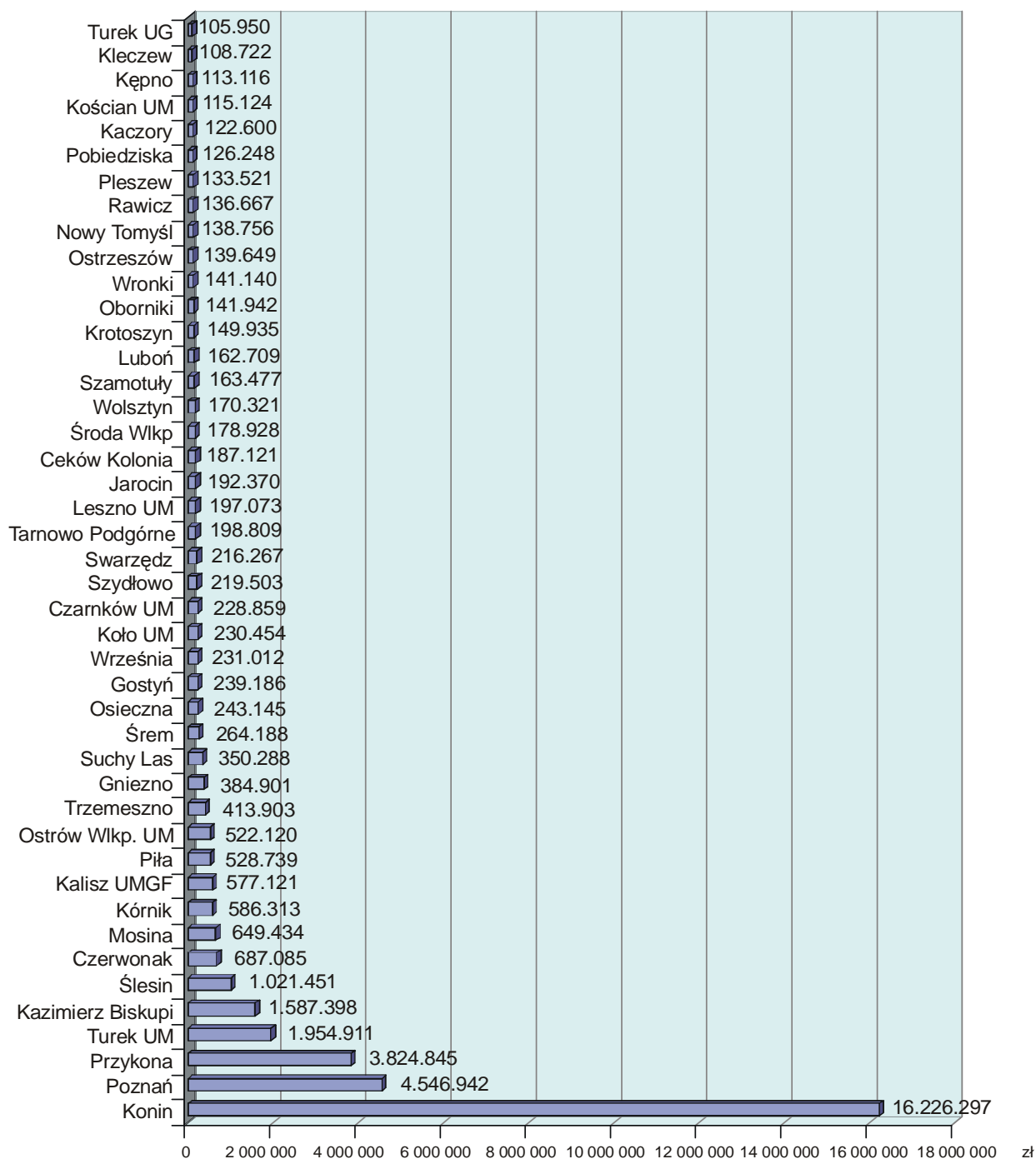
Powiat	Wpływy (zł)
grodzki koniński	6 418 119
grodzki poznański	2 175 509
turecki	1 749 446
ziemski koniński	966 327
ziemski poznański	941 190
pozostałe	4 235 917

Wykres 3. Zestawienie największych wpływów z powiatów w roku 2002

Wykres 4. Wpływy na powiatowe fundusze ochrony środowiska w roku 2002

Wykres 5. Zestawienie podziału wpływów z tytułu opłat w roku 2002 na GFOŚiGW – największe gminy

Wielkość opłat wnoszonych za korzystanie ze środowiska przez Zespół Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin ma także decydujące znaczenie na podział wpływów dla gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie wielkopolskim.

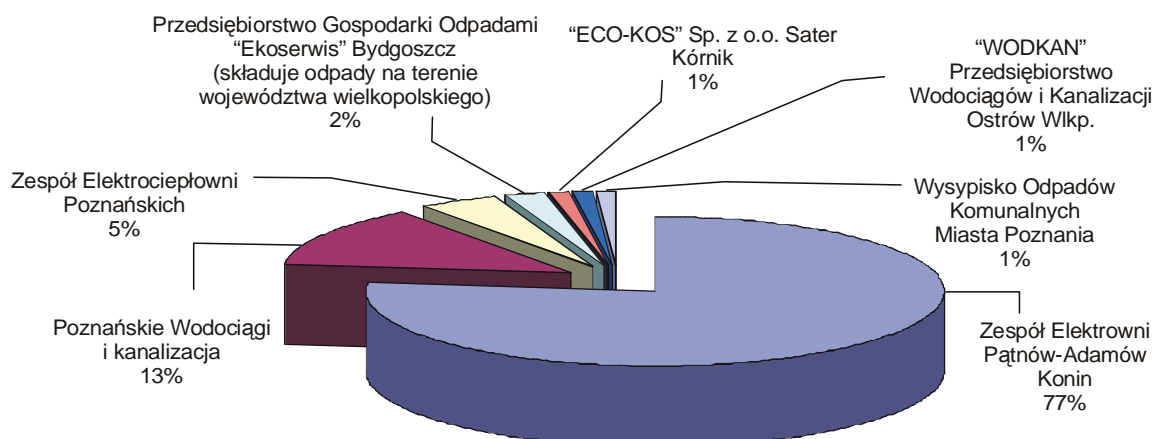
Gminy Przykona, Kazimierz Biskupi i Ślesin większość swoich przychodów osiągają dzięki składowaniu na ich terenie odpadów wytwarzanych przez PAK, natomiast gminy Konin i Turek z tytułu emisji substancji zanieczyszczających do powietrza.

Większość wpływów gminnego i powiatowego funduszu ochrony środowiska dla Miasta Poznania z tytułu emisji substancji zanieczyszczających do powietrza pochodzi z wpłat Zespołu Elektrociepłowni Poznańskich, a z tytułu odpadów z wpłat Wysypiska Odpadów Komunalnych.

Zestawienie podziału wpływów z tytułu opłat dla gminnych funduszy ochrony środowiska prezentuje wykres 5.

Wpływy za korzystanie ze środowiska za rok 2002 od największych płatników zebrano w tabeli 4, a w sposób graficzny przedstawiono na wykresie 6. Aż 77 % wpływów spośród największych, wybranych płatników za korzystanie ze środowiska pochodzi z wpłat Zespołu Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin.

Porównując wpływy za korzystanie ze środowiska z okresu dwóch ostatnich lat, tj. roku 2001 i 2002, należy pamiętać, iż zmieniły się w tym czasie zarówno uwarunkowania prawne, jak i warunki działania jednostek organizacyjnych w sferze gospodarczej. Nowy pakiet praw w dziedzinie ochrony środowiska przyniósł zasadnicze zmiany dotyczące terminów i podmiotów zobowiązanych do wnoszenia opłat (opłaty za składowanie odpadów wnoszą od roku 2002 właściciele składowisk), przybyły dodatkowe obowiązki dla przedsiębiorców związane z wprowadzeniem opłaty produktowej oraz umożliwiono stosowanie instrumentów wynikających z Ordynacji podatkowej w zakresie umarzania, rozkładania na raty, odraczania terminów płatności opłat.

Wykres 6. Wpływy za korzystanie ze środowiska za 2002 rok od największych płatników

Tabela 4.

Wpływy za korzystanie ze środowiska za rok 2002 od największych płatników

Lp.	Płatnik	Kwota (zł)
1	Zespół Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin	73 934 911,57
2	Poznańskie Wodociągi i Kanalizacja	12 472 424,79
3	Zespół Elektrociepłowni Poznańskich	4 351 491,44
4	Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami "Ekoserwis" Bydgoszcz (składowujące odpady na terenie województwa wielkopolskiego)	1 926 107,57
5	"ECO-KOS" Sp. z o.o. Sater z Kórnika	1 100 727,74
6	"WODKAN" Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Ostrowie Wlkp.	1 092 554,61
7	Wysypisko Odpadów Komunalnych Miasta Poznania	1 080 797,88
	Razem	95 959 015,60

Wprowadzone zmiany oraz fakt, iż większość dużych płatników już wcześniej zainwestowała w ochronę środowiska (m.in. poprzez wprowadzenie nowoczesnej technologii ograniczającej emisję szkodliwych substancji do atmosfery) sprawiają, że stan środowiska naturalnego ulega systematycznej poprawie. Należy mieć tylko nadzieję, że proces ten będzie kontynuowany w najbliższej przyszłości.

Małgorzata Śliwińska
 Departament Ekologii, Infrastruktury i Mienia
 Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego